

## Działalność Śląskiego Towarzystwa Ornitologicznego w latach 2012 i 2013

### Activities of Silesian Ornithological Society in the years 2012 and 2013

Praca nr 8 Śląskiego Towarzystwa Ornitologicznego

Joanna Frankiewicz, Hanna Sztwiertnia, Paweł Kołodziejczyk<sup>1</sup>  
Jakub Szymczak, Andrzej Wuczyński, Kamil Zięba

Śląskie Towarzystwo Ornitologiczne  
ul. Sienkiewicza 21, 50-335 Wrocław  
<sup>1</sup>e-mail: puszczyk74@gmail.com

Doniesienie obejmuje działania, jakie podjęte zostały od momentu powołania 23 czerwca 2012 roku Śląskiego Towarzystwa Ornitologicznego (ŚTO) do listopada 2013 roku. W tym czasie Stowarzyszenie miało okazję zmierzyć się z wieloma trudnościami i wyzwaniem, zarówno na polu urzędowym, jak i związanymi z realizacją celów statutowych. Zaangażowanie członków i sympatyków ŚTO pozwoliło zapoczątkować oraz zrealizować kilka ważnych akcji, dzięki czemu znacznie wzbogaciliśmy naszą wiedzę na temat awifauny na Śląsku. Interweniowaliśmy również w sprawach związanych z ochroną ptaków i ich siedlisk. Nawiazaliśmy współpracę z kilkunastoma organizacjami, których cele statutowe są zbieżne z naszymi. Niniejsze doniesienie zawiera charakterystykę tych działań.

#### Inwentaryzacje przyrodnicze zrealizowane i w trakcie realizacji w latach 2012–2013.

Przy licznych udziale wolontariuszy (około 150 osób) w roku 2012 udało się przeprowadzić inwentaryzację kolonii mew i rybitwy na Śląsku („Akcja mewy i rybitwy”). Na podstawie uzyskanych wyników otrzymaliśmy cenne dane dotyczące rozmieszczenia i liczebności tych ptaków. Dane zostały podsumowane i zaprezentowane na zorganizowanym w marcu 2013 roku Zjeździe Ornitologów Śląska we Wrocławiu.

Na lata 2012–2013 zaplanowana została również kolejna inwentaryzacja, której głównym celem było zebranie danych na temat rozmieszczenia i liczebności kolonii brzegówek i zołn na Śląsku. Przy okazji tej akcji zbierane były informacje dotyczące

stwierzeń w tych siedliskach innych gatunków ptaków.

W 2013 roku przeprowadzono także inwentaryzację kolonii gawrona na Śląsku oraz liczenia ptaków podczas naltów mew trójpalczastych, kobczyków i jemioluszek. Podsumowanie wyników z powyższych akcji przewidywane jest na początek 2014 roku.

### **Działania związane z ochroną ptaków i ich siedlisk**

W roku 2012 rozpoczęte zostały prace nad projektem utworzenia rezerwatu przyrody na wrocławskich polach irygacyjnych. Jak do tej pory nie udało nam się uzyskać zgody na objęcie tego siedliska szczególną ochroną. Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska we Wrocławiu odrzuciła wniosek ŚTO, poparty przez 16 innych organizacji, o utworzenie na polach irygacyjnych rezerwatu o powierzchni około 780 ha, ponieważ obszary te należą do miasta Wrocław. Władze miasta są przeciwne utworzeniu na tym terenie rezerwatu. Planują go osuszyć i przeznaczyć pod zabudowę mieszkaniową lub przemysłową, a na powierzchni ok. 140 ha mają zostać utworzone poldery na wodę opadową. Będziemy jednak kontynuować tę sprawę.

W celu podkreślenia, jak ważną rolę pełnią wrocławskie pola irygacyjne dla ptaków, przygotowano trzy artykuły do lokalnej prasy, odbyło się kilka wystąpień telewizyjnych oraz jedno radiowe. Nie zapomniano również o wątku edukacyjnym – z okazji Europejskich Dni Ptaków zarówno 2 października 2012 roku, jak i 5 października 2013 roku, przy współ-

udziale Fundacji EkoRozwoju, zorganizowane zostały wycieczki o tematyce ornitologicznej na wrocławskie pola irygacyjne. Adresatami wycieczek byli wszyscy miłośnicy przyrody, którzy pragnęli pogłębić swoją wiedzę przyrodniczą i spędzić czas na łonie natury, w szczególności mieszkańcy Wrocławia.

W 2013 roku złożony został przez ŚTO wniosek do RDOŚ w Opolu, w którym przedstawiono uwagi dotyczące planów zadań ochronnych sporządzonych dla dwóch ostoi Natura 2000: Zbiornik Nyski i Zbiornik Otmuchowski.

30 maja 2013 roku zawiadomiliśmy RDOŚ w Opolu o powstaniu szkody w środowisku na Zbiorniku Nyskim. Na skutek podniesienia poziomu wody w zbiorniku doszło do zniszczenia co najmniej 1500 gniazd śmieszki, siedmiu gniazd mowy czarnogłowej, dwóch gniazd mowy siwej, jednego gniazda mowy białogłowej, jednego gniazda łąbiedzia niemego i co najmniej dziesięciu gniazd krzyżówki. W listopadzie otrzymaliśmy odpowiedź, że na podstawie wyjaśnień złożonych przez dyrektora RZGW we Wrocławiu nie zostanie wszczęte postępowanie w tej sprawie, ponieważ konieczność spiętrzenia wody w zbiorniku w trzeciej dekadzie maja 2013 roku wynikała z niestabilnej sytuacji hydrologiczno-meteorologicznej i obowiązku zabezpieczenia przeciwpowodziowego terenów leżących poniżej zbiornika.

W roku 2013 napisaliśmy projekt pt.: „Wyspy Doliny Nysy Kłodzkiej. Wypracowanie modelowego podejścia do ochrony ptaków gniazdujących na wyspach” do Fundacji „Aktywni w Regionie” oraz otrzymaliśmy dofinansowanie

na przeprowadzenie wycinki zarośli na dwóch wyspach położonych na Zbiorniku Nyskim oraz w żwirowni w Malerzowicach Wielkich. Celem wycinki, której wykonanie przewidujemy do połowy marca 2014 roku, jest przygotowanie odpowiedniego siedliska dla lęgowych mew i rybitw. Na początku 2013 roku otrzymaliśmy również skromne dofinansowanie w ramach MiniFunduszu od Klubu Przyrodników na wycinkę krzaków na wyspach położonych na terenie Żwirowni Pilce, Zbiornika Nyskiego, Zbiornika Mietkowskiego oraz Stawu Rudy w Dolinie Baryczy. Działania zostały wykonane jeszcze przed okresem lęgowym.

Na wniosek ŚTO, przy udziale RDOŚ we Wrocławiu, Starostwo Powiatowe w Dzierżoniowie wydało decyzję o przesunięciu przyrodniczej ścieżki edukacyjnej na Wzgórzach Kielczyńskich tak, aby przebiegała dalej (powyżej 100 m) od czynnego gniazda bociana czarnego. W październiku 2013 roku Starostwo i Nadleśnictwo Świdnica wytyczyły i oznakowały nową ścieżkę na odcinku w rejonie gniazda, a oznakowania na poprzednim odcinku zostały zamaskowane.

W maju 2012 z inicjatywy Dolnośląskiej Grupy Lokalnej OTOP powstała grupa robocza, która zajmuje się interwencjami dotyczącymi ochrony ptaków gnieźdzących się na budynkach. Z założenia miała stać się komórką ŚTO, gdy ta organizacja oficjalnie się zawiąże, co stało się niecałe dwa miesiące później.

Dzięki działaniu tej grupy sukcesem zakończyła się interwencja ŚTO w sprawie zaplanowanej renowacji elewacji gotyckiego kościoła Św. Krzyża we Wrocławiu w sezonie lęgowym. Budynek jest jednym

z najpiękniejszych obiektów sakralnych w mieście, a równocześnie stanowi miejsce lęgowe dla około 250 par jerzyków, tym samym jest jedną z największych kolonii tego gatunku na Śląsku. Przy udziale ŚTO, RDOŚ, konserwatora zabytków i wykonawcy remontu postanowiono o wstrzymaniu prac remontowych do czasu zakończenia sezonu lęgowego. Nie zostaną również całkowicie zamurwane otwory w ścianach budynku, dzięki czemu jerzyki nie utracą swoich miejsc do rozrodu i będą mogły do nich powrócić w przyszłym sezonie lęgowym. Podobny przypadek, dotyczący remontu elewacji zabytkowego kościoła w sezonie lęgowym, miał miejsce w Tyńcu nad Słężą. W wyniku interwencji prezesa ŚTO i zgłoszenia tego przypadku do RDOŚ we Wrocławiu oraz do Powiatowego Inspektora Nadzoru Budowlanego, prace remontowe zostały ograniczone na czas trwania sezonu lęgowego. W budynku kościoła znajdują się lęgowe stanowiska sów, pułki oraz wróbli.

W 2013 roku zaangażowaliśmy się w prace nad oceną liczebności błotniaka łąkowego w Polsce oraz opracowanie działań wspierających ochronę tego gatunku. Projekt realizowany jest przez Towarzystwo Przyrodnicze „Bocian” z Siedlec.

## Kartoteka Awifauny Śląska

W 2012 roku rozpoczęte zostały prace związane z utworzeniem Kartoteki Awifauny Śląska, której celem jest gromadzenie danych na temat ptaków obserwowanych w regionie. Po długich oczekiwaniach, przy współudziale wielu osób oraz przy wsparciu finansowym,

udało się osiągnąć i ten cel. Od 1 września 2013 roku Kartoteka Awifauny Śląska oficjalnie rozpoczęła działalność w postaci aplikacji internetowej pod adresem [www.kas.ptakislaska.org](http://www.kas.ptakislaska.org). Strona ta cieszy się wśród obserwatorów ogromną popularnością. Już po 13 dniach działania strony zarejestrowaliśmy w niej obserwacje 256 różnych gatunków, a liczba wpisanych rekordów w listopadzie 2013 roku przekroczyła 10 tysięcy. Szerzej o działaniu KAŚ można przeczytać w osobnej notatce bieżącego numeru „Ptaków Śląska”.

### **Integracja środowiska ornitologów**

Działania naszego Towarzystwa opierają się na współpracy śląskiej społeczności ornitologów liczącej kilkadziesiąt osób. Do komunikacji stworzyliśmy:

- stronę internetową [www.ptakislaska.org](http://www.ptakislaska.org)
- profil facebook [www.facebook.com/ŚlaskieTowarzystwoOrnitologiczne](http://www.facebook.com/ŚlaskieTowarzystwoOrnitologiczne)
- komunikaty e-mail,

W marcu 2013 roku ŚTO po raz pierwszy zostało współorganizatorem dorocznego Zjazdu Ornitologów Śląska, wspólnie z Zakładem Ekologii Behawioralnej Uniwersytetu Wrocławskiego. Na zjeździe były obecne 182 osoby. Licznie przybyli miłośnicy ptaków mieli okazję wysłuchać jedenastu ciekawych referatów o tematyce ornitologicznej oraz zapoznać się z planowanymi akcjami związanymi ze zbadaniem rozmieszczenia i liczebności wybranych gatunków na Śląsku. Po zakończonym Zjeździe Ornitologów Śląska odbył się Walny Zjazd członków Śląskiego Towarzystwa Ornitologicznego,

w którym wzięło udział 70 osób. Prezes ŚTO oficjalnie rozpoczął zebranie, a następnie przedstawił sprawozdanie merytoryczne i finansowe z działalności ŚTO za rok 2012. Sprawozdania zostały zatwierdzone w wyniku głosowania. Następnie przez członków ŚTO przedstawione zostały pomysły i propozycje dotyczące kierunku dalszego rozwoju, jakie powinno obrać Stowarzyszenie, aby móc realizować cele statutowe.

Wszelkie nasze działania i projekty są konsultowane z naukowcami z różnych dziedzin nauki. Wszystkie przeprowadzone w opisywanym okresie działania odbywały się nieodpłatnie, przy udziale członków i sympatyków Śląskiego Towarzystwa Ornitologicznego. Dzięki artykułom w prasie oraz dzięki wystąpieniom telewizyjnym i radiowym udaje nam się trafić do coraz szerszego grona odbiorców, niekoniecznie ściśle związanych z ornitologią, ale szanujących przyrodę.

### **Podziękowanie**

Na zakończenie chcielibyśmy serdecznie podziękować wszystkim członkom i sympatykom Śląskiego Towarzystwa Ornitologicznego za współuczestniczenie w dążeniu do realizacji założonych celów Stowarzyszenia. Mamy nadzieję, że dzięki współpracy i zaangażowaniu tak licznego grona osób, których wspólną pasją jest obserwacja ptaków i troska o ich byt, będziemy mogli skuteczniej realizować podjęte zadania. Mamy również nadzieję, że poprzez nasze działania będziemy trafić do coraz szerszego grona odbiorców i nawiązywać współpracę z kolejnymi miłośnikami przyrody.

## Summary

The present report aims at describing the activities undertaken since the foundation of Silesian Ornithological Society (SOS) on 23th June 2012 until November 2013. During this period, thanks to the involvement of the members and friends of SOS, several important actions connected with the research on spatial distribution and number of chosen bird species in the Silesia region were set up and completed. In cooperation with several organizations, SOS took up the actions connected with the protection of Wrocław sewage farm, especially valuable for birds. Interventions as well as other activities connected with the protection of birds breeding in different types of habitats were organized (radio and TV programs, press articles, educational trips, cooperation with the Regional Directorate for Environmental Protection RDOŚ). In 2013, the Silesian Avifaunistic Database (Kartoteka Awifauny Śląska), including data on birds from the region, was established. In addition, in order to communicate with Silesian ornithological society, a website, facebook profile as well as e-mail address were created.